

е положението и в производството на крепежни материали. Този показател може да се изчисли както в стойностно изражение по текущи цени, така и в бройки или тонове.

Друг вид специализация е т. н. стадийна (технологическа) специализация, която изразява процеса на обособяване в самостоятелни производства отделните операции (стадии) на технологическия процес в изработването на машините. Обикновено в машиностроенето се обособяват в самостоятелни отрасли изработването на стоманени и чугунени отливки както и коването и шамповането на детайли.

У нас е добре уредена специализацията на стоманолеенето. Преобладаващата част от производството на стоманени отливки е съсредоточено в две предприятия. Главният показател за степента на стадийната специализация и конкретно за степента на специализацията на стоманолеенето и чугунолеенето, което се извършва в самостоятелни специализирани за това предприятия, е относителният дял от общия обем на всички произведени стоманени и съответно чугунени отливки във всички машиностроителни заводи. У нас още не са създадени специализирани чугунолеярни предприятия, които да работят за други предприятия. При подробното проучване на въпроса за изграждането на специализирани чугунолеярни предприятия се доказва икономическата изгода от създаването на районни чугунолеярни, които да обслужват предприятията от различните ведомства в даден град или район. За проучването на този въпрос са използвани данните за броя и капацитета на наличните вагранки, за тяхното фактическо производство, за относителния дял на отливките, получени от други заводи, както и за стойността на произведените отливки. Това са показателите, които се използват за изучаване степента на специализацията на чугунолеенето.

За по-задълбоченото изучаване степента на стадийната специализация се използва показателят за относителния дял на отливките, извършени чрез кокилно, центробежно или под налягане леене, от общия обем на всички отливки (т. н. коефициент на отливките, извършени по прогресивни методи).

Друга форма на стадийна специализация е специализацията в производството на ковани и шамповани детайли. И при проучването на тази форма се използват показателите за относителния дял на кованите и шамповани детайли, които се произвеждат в специализираните за това заводи, от общия обем на всички ковани и шамповани детайли, както и другите показатели за характеризиране на подетайлната специализация.

При изучаването на специализацията особено място заема въпросът за изследването на вътрешнозаводската специализация. Този въпрос има голямо значение за нашата страна, поради мащабите на нашето машиностроене. В много случаи за нашето стопанство е по-изгодно да се създадат не специализирани предприятия, а в съществуващите предприятия да се изградят специализирани цехове за едно или друго производство, което е близко по технология с останалото производство на основния завод.

Основните производствени цехове на предприятията могат да се групират по характера на производствения процес на: стадийни (технологически) — например леярски, ковашки или за механическа обработка, в които се извършват един или няколко стадия от обработката на метала, и предметни — например за произвеждане на комбайни, парни котли,